

I.
INDLÆG
fra
Sagsøgte P. M. Dam
i **Retssag Nr. 142 1936.**

(Framhald.)

Den direkte Foranledning til anholdte Artikel er foranævnte Spidsartikel i »Dagblaðið« for den 16. Maj 1936, Nr. 55, hvor der i en mod Regeringen bebrejdende Tone fremsættes den Usandhed, at Staten havde ydet 300.000 Kr. som Laan til Tveraa Arbejdernes Trawlerdrift. Artiklen er iøvrigt meget aggressiv og provokerende imod Regeringen, idet den i sin Bebrejdelse og Omtale af, hvad Regeringen har gjort for det færøske Fiskeri, ikke berører den væsentligste Del af Regeringens inlc. Fiskeribankens virkelige fortjensfulde Handlinger for at imødekomme Kravet fra Færøerne om Hjælp til det nødstedte Fiskeri.

Alle vi, der har arbejdet for at virkeliggøre Tanken om at remplace den faldende store Købmands- og Rederivirksomhed A.S. J. Mortensens Effit. med en moderne Trawlerdrift i Forbindelse med en Fisketørrings- og Handelsvirksomhed, blev meget ilde berørt af dette »Dagblaðiðs« Forsøg paa at chikanere og forhindre Realiseringen af vore Bestræbelser.

At det var Tølen om Chikane er oplagt, idet Sandheden er den, at Staten paa det Tidspunkt ikke havde bevilget en eneste Øre til Foretagendet. Der var derimod Planer fremme om at faa Staten til at yde ekstraordinært Tilskud til Driften, idet det drejede sig om et Forsøg paa Omlægning af vort tabgivende Fiskeri. »Kongeriget Danmarks Fiskeribank« havde paa den anden Siden tilsagt Foretagendet et Laan paa 20.000 Kr. til Køb af foranævnte Konkursbos Etablissement samt Penge til Indkøb og Udrustning af Trawleren »Leivur Óssursson«, ialt ca. 190.000 Kr.

En saadan misvisende Kritik og Bladkampagne mod Foretagendet i dets Start kom saa uheldigt og ubejlignet, som tænkes kunde, særlig da et andet Blad, »Føroyatíðindi«, ogsaa var fremme med nogenlunde de samme Besværgelser over Statens Stilling til Trawlerforetagendet. Da Pressen bliver opfattet som givende Udtryk for Folkets Opfattelse og Indstilling, havde vi den største Grund til at nære Frygt for, at man nede i Danmark af denne Bladkampagne kunde faa det Indtryk, at Befolkningen paa Færøerne reagerede ret kraftigt imod, at der blev ydet Støtte til Trawlerforetagendet, hvilket vilde have de mest skæbnesvangre Følger for Rejsningen af den nødvendige Kapital til Genneførelsen af Foretagendet — der maatte nødvendigvis skaffes Driftskapital til saavel selve Trawlerdriften som til Fisketørrings og Handelsvirksomhed i Land.

Jeg henvendte mig derfor til »Dagblaðiðs« Redaktør, Hr. Ernst Sondum, og foreholdt ham foran anførte og bad ham om at indrykke et Dementi i sit Blad samt skrive nogle korrigerende Ord og beklage det skete.

Hr. Sondum syntes at forstaa det uheldige i Situationen, og han lovede at indrykke Dementiet og saa godt som muligt at genoprette den mulig skete Skade. Han tilføjede dog, at han først maatte konferere med Bankdirektør Thorstein Petersen, der havde skrevet Artiklen. Under Samtalen udtalte Redaktøren, at han ikke skrev de paa dansk forfattede Artikler, der behandlede de økonomiske Spørgsmaal. Han havde højest skrevet 3 Artikler paa dansk. Artiklen vedrørende Fiskeribanken havde Bankdirektøren ogsaa skrevet ligesom de fleste paa dansk skrevne økonomiske Artikler (saa godt som samtlige disse indeholder en hvas og udæskende Kritik af den socialdemokratiske Regering).

Jeg regnede med som givet, at Dementiet som lovet vilde fremkomme i førstkomende »Dagblaðið«. Men til min Forbavselse skete det ikke. Da jeg saa senere mødte Redaktøren og spurgte ham, hvorfor Dementiet ikke var kommet med i »Dagblaðið«, svarede han, at han havde som lovet talt med Bankdirektør Thorstein Petersen, men denne havde paa det bestemteste sat sig imod, at noget blev dementeret af hans Artikel. Jeg spurgte saa Redaktøren, om han ikke havde foreholdt Bankdirektøren, at vedkommende Artikel skadede Trawlerforetagendet bl. a. i Bestræbelserne for at opnaa den paakrævede Driftskapital. Jo, det havde han gjort, men Bankdirektør Petersen havde udtalt, at vi kunde have det for, hvad vi havde skrevet om »Anana«.

Der er saaledes fra Bankdirektør Petersens Side udført en bevidst Hævnakt, der i særlig Grad er graverende, idet dens Aktionskraft beror paa en bevidst Usandfærdighed, hvis økonomiske Følger kan komme til at blive skæbnesvangre for Trawlerforetagendet, og for hvilke Følger Andelselskabet Arbejdernes Trawlervirksomhed forbeholder sig ethvert Erstatningskrav.

At denne Hr. Bankdirektør Thorstein Petersens Aktion med en næsten uhyggelig Vished kan betragtes som et Led i Vinnuflokkens hensynsløse og aggressive Bekæmpelse af Socialdemokratiet og Arbejderbevægelsen i det hele taget, understreges af den Rolle, som Lagtingsmand, Grosserer Chr. Holm-Jacobsen spillede under Forhandlingerne vedrørende Købet af en Trawler til Arbejderbefolkningen paa Tveraa ifølge Arbejdernes Udsending i Anledning af Trawlerkøbet, Hr. flv. Overvrager Rudolf Niclasen, blev Trawlerkøbet til stort økonomisk Tab for Arbejderne forhalet flere Uger grundet paa Hr. Holm-Jacobsens ifølge flere samstemmende Erklæringer fra

Fiskere, der har sejlet med »Skálalberg«, ukorrekte Fremstilling af Forholdene vedrørende »Skálalberg«, et Forhold, der utvivlsomt vil blive taget med i en eventuel Erstatningssag fra Andelselskabets Side.

Som Arbejderklassens og den socialdemokratiske Regerings hævrende Presse kunde »Føroya Social-Demokrat« ikke andet end bruge den haardeste Paatale og Betegnelse af denne d'Herrers usandfærdige og i det hele taget udæskende Fremtræden imod Arbejderklassen og Regeringen. Og kan Oluf H. Krabbes Kommentarer til »Borgerlig Straffelov« af 15. April 1930, Side 475, hvor der bl. a. staar: »... I sidstnævnte Henseende bemærkes dog, at Grænsen mellem en Sigelse og en lastværdig Karakteregenskab eller Tilbøjelighed og en Ringeagtsytring ofte vil være ganske flydende, at den haanende Udtalelse jævnlig maa opfattes som en blot potenseret Betegnelse for det paasigtede lastværdige Forhold, og at derfor Benyttelsen af visse Kraftudtryk — som f. Eks. Tyveknekt, Luderkarl — efter Omstændighederne kan anses som »beføjede« og derfor straffefri, naar der er ført Sandhedsbevis for den i Udtrykket indeholdte Sigelse, ... « i noget Tilfælde gælde, maa det i nærværende Tilfælde, hvor der til Overmaal er ført Sandhedsbevis og redegjort for Berettigelsen af anholdte Artikel. —

Den, der har læst »Dagblaðið«, maa forundres over, at dette Blad i den Grad indignerer over Modstanderpressens Journalistik, at det ikke under sig ved at gribe til Sagsanlæg imod dem, som det og dets Pennefører har afsest Svar paa Tiltale. Ti, er der noget Blad paa Færøerne, der ikke har lagt Dæmper paa sit Sprog overfor Modstanderen, saa er det »Dagblaðið«.

Iøvrigt henholdende mig til foranførte tillader jeg mig som yderligere Præcisering af Foranledningen til den anholdte Artikels hvasse Tone og stærkt potenserede Betegnelser af de nævnte Vinnuflokks-Politikeres Aktion imod Socialdemokratiet, den socialdemokratiske Regering samt Arbejdernes Foretagender som Forsøg paa Rejsning af deres økonomiske Elendighed herved yderligere at anføre nogle af de mange »Dagblaðs« i ret stærk Grad skrydende, opbidsende og for manges Vedkommende injurerende Artikler imod fremstaaende politiske Personligheder som Stauning m. fl. Jeg anfører dem i kronologisk Orden, hvorved man bedre kan skønne over Udviklingen af Tempoet og Styrken i Bladet og Vinnuflokks »Noblesse« overfor Modstanderne. Jeg har i hoslægte Eksempelrøner understregt det anholdte.

Af »Dagblaðiðs« Artikler kan nævnes som Eksempel paa Bladets og Vinnuflokks forantydende Skryden og Anvisning paa »de nye Mænd«: »Enighed gør stærk« af 29. Juli 1935, Nr. 37,

forhaanende og nedsættende Betegnelser af det færøske socialdemokratiske Forer: »Monnum likt« af 22. August 1935, Nr. 47. bombastisk Angreb paa det danske Folk og Statsministeren, som formelig bliver drøget til Ansvar for Tilseendelse og Forfølgelse af Færingerne samt for de eventuelle Skader og Forulykkelser, der maatte ske ved Grønland: »Stauning hedder Fiskeriminister, men nægter Færingerne at fiske. Hvor længe vil den danske Offentlighed tage Ansvar for denne Forfølgelse af Færingerne Indsats i Grønlandsfiskeriet?« af den 31. August 1935, Nr. 51.

Ophidselse af Færingerne til at drive Inspektionsskibets Mandskab ombord og bruge Vold beskyldende Danskerne (den socialdemokratiske Regering) for ikke at bryde sig om, hvorvidt Færingerne faar »doguramat« samt tillæggende dem Skylden for eventuelle Forlis ved Grønland: »Fiskimenn—heimamenn« af den 3. September 1935, Nr. 52. Kritik af Danskernes Hjerteløshed ved Færingeres Død paa Havet i Modstætning til, hvad Tilfældet er, naar danske Fiskere forliser: »Fundur »Dagblaðiðs« eydnaðist væl« af 7. September 1935, Nr. 54.

Insinuation imod Stauning om Uvederhæftighed under »Anana«-sagen ifjor: »Stauning siger nej, som sædvanlig« af 12. Sept. 1935, Nr. 56. Beskyldninger imod Stauning om ikke at handle i Overensstemmelse med Loven: »Fisketilladelse fra Tovkussak« af 14. Sept. 1935, Nr. 57.

Beskyldninger imod Lagtingsmændene, at de er den største Fare for Landet, idet de ikke sætter sig ind i Love, de vedtager, samt Forhaanelser og Nedværdigelser af Amtmanden og Lagtingsmændene: »Ræðsla á Føroya lagtingi« af 12. Oktober 1935 Nr. 67.

nedsættende Beskyldninger imod A. Samuelsen, J. Patursen og P. M. Dam m. fl. som havende paaført mange Hjem Nød, medens de samtidig griner indvendig: »Føroya fiskimannafelag samtykkir einmælt, at fiskasolulógin má anulast« af 2. November 1935, Nr. 78.

Beskyldninger imod den danske Arbejderklasse, at den vil møde Færingerne med Kynthæve, der vil jage den færøske Fisker med Kanonbaade: »Ovmikið af tí góða« af 12. November 1935, Nr. 80.

Usandhed, at kun 100.000 Kr. af de bevilgede 400.000 Kr. blev udbetalt af Fiskeribanken til Færøerne: »Einans 100.000 kr. frá fiskaribankanum til Føroyar« af 12. December 1935, Nr. 95.

Provokation til at bryde Loven samt Beskyldninger imod Stauning om at tvinge Færingerne til at blive Lovbrydere: »Det nødstedte Folk« af 19. December 1935, Nr. 98.

truende Angreb paa Regeringen: »Hvar er verjuskipið?« af 4. Februar 1936, Nr. 14.

usande Beskyldninger imod

Stauning, idet det paastaas, at han har givet en dansk Fiskerinspektion den Ret, der er nægtet Færingerne i Grønland for at sætte Fjendskab mellem Færingerne og Danskerne: »Nær svarar Stauning ja?« af 16. Februar 1936, Nr. 15.

nedsættende Omtale af Regeringen med Insinuation om, at denne sætter en Eshjergskutters Anker højere end Færingeres »doguramat«: »Er akkerið á Eshjergarsluppinu meira vert enn doguramatur fyri feroyingar?« af 8. Februar 1936, Nr. 16.

Lovprisning af de norske Fiskeres Forhold paa Bekostning af den danske Regering, hvis Bevillinger kun er betragtet som en Slags Faltighjælp: »Statsgaranti« af 3. Marts 1936 Nr. 26.

Betegnelser af de forskellige danske Regeringers Offervillighed til Færøerne for en Haan mod det færøske Folk: »Er den danske Stats Arbejde en Haan mod Landets Indbyggere?« af den 12. Marts 1936 Nr. 30.

Paastande om, at Danmark aldrig vil forstaa vort Krav og vor Tenkemaade: »Javnmetiskenning« af 17. Marts 1936, Nr. 32.

Indignation over, at en dansk Sagfører er blevet udnævnt til Bankformand i A/S Føroya Banki: »A/S Føroya Banki har faaet en ny Formand« af 21. April 1936 Nr. 45.

Snobberi for at kapre Repræsentationsposten paa Færøerne for Fiskeribanken: »Direktørskifte i Fiskeribanken« af 25. April 1936, Nr. 47.

og saa tilsidst den foran omtalte Artikel af 16. Maj 1936 Nr. 36, med Beskyldninger imod Ministeriet om en meget kraftig og skæbnesvanger Forfordeling af enkelte Firmaer samt med Paastand om, at Ministeriet er meget desorienteret angaaende Stillingen paa Færøerne, ligesom det beskyldes for ved dets Laan til Redere at medføre, at disse ikke vil komme til at betale de andre Kreditorer — og saa ikke at forglemme: Artiklens bevidste Usandhed vedrørende Statens Forhold til Arbejdernes Trawlerdrift paa Tveraa.

Som en yderligere Paavisning af »Dagblaðiðs« mindre noble Journalistik nævnes følgende Artikler:

»Utilstrækkelig Støtte kan være ødelæggende« af 19. Maj 1936,

»Vánaligar verjur« af 10 April 1936, Nr. 44.

»Orðaskvaldur« af 21. Marts 1936, Nr. 34.

»Denne Sjakren med Menneskeskæbner« af 14. Marts 1936.

»Nevan i hórðið« af 18. Februar 1936, Nr. 20.

»Javnmetisinni Staunings« af 11. Februar 1936, Nr. 17.

I denne Forbindelse er det paa sin Plads at henvise til Hr. Sfmun av Skarðis Karakteristik af en af »Dagblaðiðs« Smudsartikler, Hr. av Skarðis Artikel findes i »Dagblaðið« af 30. Januar 1936, Nr. 12. under Overskriften »Skemdargesturin O. Q.«.

Jeg fastholder, at Artiklen, jeg